

90-ԱՄԵԱԿ ՄԻՈՆԻ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Սուրբ Աթոռոյս պաշտօնաթերթ՝ Միոնի 90-ամեայ այս հանգրուանը դարձեալ երախտագիտութեան, յարգանքի եւ սիրոյ զգացում մը կ'արթնցնէ մեր հոգիներուն մէջ, հանդէպ անոնց՝ որոնք սկսան Միոնի նոր շրջանը, հոգ չէ թէ երբեմն յաջող եւ երբեմն վարանոտ, սակայն հոն միշտ կ'արտացոլար ծառայութեան դրական ոգին ու բարի մօտեցում մը: Թերեւս սկսած գործը միշտ չունեցաւ ակնկալուած նոյն արդիւնքն ու թափը, արդարացնելու կրօնական, գրական եւ բանասիրական պաշտօնաթերթի մը հետ կապուած ակնկալութիւնները, սակայն Միոն տուած է ինչ որ կարողացած է: Եթէ Միոն չէ յաջողած լիովին տալ ինչ որ պարտ էր, միւս կողմէն սակայն ըրած է ա՛յն ինչ որ կրնար ընել, ա՛յն ինչ որ իր պարտքն էր: Եթէ ոչ ակնկալուածը՝ գոնէ տուած է կարելին, համաձայն տարիներու պատճառած անակնկալներուն: Միով բանիւ եթէ Միոն չէ յաջողած իրականացնել իր նպատակը, գոնէ որոշ չափով արդարացուցած է իր գոյութիւնը:

Երանաշնորհ Դուրեան Պատրիարքի օրով ձեռնարկուած վերանորոգչական եւ կրթական գործը, զոր հանգուցեալ Պատրիարքը կոչած էր «Սուրբ վրէժխնդրութեան գործ», որ պատասխանն էր Օսմանեան Թուրքիոյ Հայոց բնաջնջման ծրագրին, Դուրեան Պատրիարք Սրբոց Յակոբեանց Տպարանի վերաբացումով, Ժառանգաւորաց վարժարանի վերակազմութեան եւ Միոն պաշտօնաթերթի նոր շրջանի հրատարակութեամբ կու գար իրականացնել իր այդ մեծ ծրագիրը, որ միաժամանակ հայուն յաւերժութեան յիշեցումն էր Թուրք կառավարութեան:

Իննսուն տարիներ առաջ Միոնի առաջին խմբագրականի համաձայն՝ պաշտօնաթերթը գլխաւորաբար հանդէս պիտի գար իբր կրօնական, բանասիրական եւ որոշ չափով գրական թերթ մը: Կրօնա-բարոյական նիւթերէն զատ, Միոնի էջերը տեղ պիտի յատկացնէին մատենագրական նիւթերու, սակայն հակառակ այս բոլորին մասնագիտական առումով Միոն չեղաւ զուտ կրօնական, գրական եւ բանասիրական թերթ մը, որ իբր պաշտօնաթերթ կամ Պատրիարքարանի հանդէսը ըլլալէն աւելի եղաւ անոր ոգին, ուր օգտաշատ այլ յօդուածներու եւ նիւթերու կրօնական եւ իմացական սնունդին հետ կը ձգտէր գոհացնել բարձր ճաշակը ընթերցողներուն, շնորհիւ իր յօդուածագիրներուն, որոնք բոլորն ալ միշտ տէր եղան իրենց յօդուածներուն:

Իննսուն տարիներ առաջ սկսող Պատրիարքարանիս պաշտօնաթերթի սատար հանդիսացան այդ օրերու եկեղեցական եւ ազգային կարեւորագոյն դէմքերը, Դուրեան եւ Գուշակեան Պատրիարքաներ, Մ. Եպս. Աղաւնունի: Զառասնական թուականներուն արդէն Միոնի տիրական ու մղիչ ոյժը կը հանդիսանայ Եղիշէ Արք. Տէրտէրեան, որ իր խմբագրականներով, քարոզներով եւ մանաւանդ բանաստեղծութիւններով կու գար ճոխացնելու եւ միաժամանակ նոր երանգ մը տալու պաշտօնաթերթին: Եկեղեցական յօդուածներու շարքին այդ օրերուն եղան նաեւ նշանաւոր աշխարհական գրողներ, նման Նիկոլ Աղբալեանի, Ֆրեստերիք Յ. Մուրուտի եւ Գառնիկ Ֆնտզլեանի, որոնք Միոնը յաջողեցան վերածել պատմա-բանասիրական թերթի մը, որովհետեւ Միոնի այս աշխատակիցները հմուտ բանասէրներ ըլլալու կողքին էին նաեւ հաւատքի մարդիկ, զինուած այդ օրերու ժամանակակից գիտութեամբ, բայց միշտ առյցուն Քրիստոնէական ոգիով:

1930-ական թուականներուն, ամբողջ եօթը տարիներ, Միոնի տիրական դէմքը դարձաւ Թորգոմ Պատրիարք Գուշակեան, որուն օրով Միոն կը զգենուր բոլորովին նոր ու բազմակողմանի նկարագիր, աւելի մտաւոր եւ կրօնական հանգամանք, որուն նպատակն էր այդ հունով պատրաստել Ս. Յակոբի ծառայողներու ապագայ սերունդները: Իսկ իր օ-

րերուն Միոնի գրական բաժինն այ կու գար ճոխանալ, յանձինս Յ. Օշականի, Վ. Վահեանի, Շ. Ռ. Պէրպէրեանի եւ Արսէն Երկաթի նման տիտանեան գրողներ կու գային կրօնական բոյրին հետ Միոնին տալու գրական համը, իսկ քիչ ետք ասոնց պիտի գար միանալ փաղանգր Հայաստանեան եւ ինչու չէ նաեւ Սփիւռքեան բանասեր-մտաւորականներու, յանձինս՝ Հ. Աճառեանի, Մեսրոպ Մագիստրոսի, Գարեգին Կաթողիկոս Յովսէփեանցի, Արշակ Ալպոյաճեանի եւ ուրիշներու, որոնք կու գային Միոնի ընծայելու նոր ու բաւականին բարձր վարկ մը եւ հմայք:

1940-ական թուականներուն, հակառակ՝ Բ. Համաշխարհային պատերազմին եւ ապա երկիցս վանական ներքին խնդիրներու, Միոն կարելի եղածին չափ ոչ միայն մնաց կանգուն, այլ Պատրիարքութեանս պաշտօնաթերթին իրենց մասնակցութիւնը կրցին բերել նաեւ՝ Վահան Թէքէեան, Ղեւոնդ Եպս. Դուրեան, Գարեգին Եպս. Տրապիզոնի, Մ. Տամատեան, Մ. Ս. Կիրճեան, Յակոբ Դպիր եւ այլ արտասահմանցի եւ տեղացի գրողներ: Հետեւաբար կու գանք մեր երախտագիտութիւնն ու շնորհակալութիւնները յայտնել մեր պաշտօնաթերթի 90-ամեայ կեանքը պայծառացնող անցեալի եւ ներկայի բոլոր մտաւորականներուն եւ գրողներուն, անոնք՝ որոնք վերստեղծեցին եւ բարեյաջող կերպով անոր նաւը հասցուցին մինչեւ մեր օրերը, սակայն կու գանք յիշեցնելու թէ Միոն պիտի շարունակէ մնալ ու պահել իր կրօնական, գրական եւ բանասիրական հանգամանքը, միշտ յոյսն ու վստահութիւնը դնելով մերօրեայ հայրենի եւ Սփիւռքեան մտաւորականութեան վրայ: Ուրեմն մեծ ակնկալութիւններով մեր նոր օրերու մտաւորականներէն:

Ն. Ա. Մ.

